

Competentieprofiel Havisten Competent

Voor meer succes op havo en hbo

www.havistencompetent.nl

HAVISTENCOMPETENT

Competentieprofiel Havisten Competent

Voor meer succes op havo en hbo

Havisten Competent (HaCo) is een netwerk van havoscholen in Nederland. HaCo stelt zich twee doelen:

- Bevorderen van goede doorstroom (kwantitatief en kwalitatief) in havo en hbo,
- Verzorgen van motiverend onderwijs dat aansluit bij het profiel van de havist.

Deze doelen willen de HaCo-scholen verwezenlijken door in onderwijs en begeleiding gericht aandacht te besteden aan voor het hbo relevante competenties. Uitvalgegevens in het hbo laten namelijk zien dat voor studiesucces meer nodig is dan goede cijfers voor afzonderlijke vakken alleen.

Het Competentieprofiel Havisten Competent is bedoeld om handvatten te bieden bij het inrichten van het curriculum, de begeleiding en de toetsing in het havo. Dit competentieprofiel kan een rol spelen als aanvulling op het schoolexamen dat bij de meeste vakken de nadruk legt op cognitieve aspecten.

Samen met hbo-instellingen hebben de HaCo-scholen een competentieprofiel opgesteld voor de havist. Dit competentieprofiel telt vijf competenties waarover de havist moet beschikken als hij naar het hbo gaat. Deze vijf competenties zijn:

1. Probleemoplossend samenwerken,
2. Het eigen leerproces sturen,
3. Informatievaardigheden ontwikkelen,
4. Routines opbouwen en automatiseren,
5. Beroepshouding ontwikkelen.

Hoe kunt u dit competentieprofiel gebruiken?

Het Competentieprofiel Havisten Competent beschrijft het competentieniveau bij de overgang van klas 5 havo naar de propedeuse van het hbo. Het competentieprofiel kan dienen voor verschillende uitwerkingen:

- Scholen kunnen het competentieprofiel gebruiken als basis voor een leerlijn havo (1-2-)3-4-5.
- Scholen kunnen met het competentieprofiel de ontwikkeling van leerlingen volgen en evalueren.
- Scholen kunnen op basis van het competentieprofiel een portfolio inrichten waarmee leerlingen hun competentieontwikkeling in beeld kunnen brengen. Dit kan de leerling eventueel inzetten bij de studiekeuzecheck hbo en/of maakt deel uit van het plusdocument.
- Het competentieprofiel kan ook goed dienst doen om de aansluiting tussen VO en Hbo te monitoren en te verbeteren.

Deze brochure geeft een beeld van het Competentieprofiel Havisten Competent. Aanvullende informatie vindt u op de website www.havistencompetent.nl onder de downloadknop 'Aan de slag met het competentieprofiel'.

De vijf competenties van Havisten Competent

- 1** Probleemoplossend samenwerken in een groep van wisselende aantallen (2 tot 8). De leerling kan samenwerken in groepen in wisselende rollen en probleemoplossend werken aan realistische beroepstaken.

Typende leersituatie waarin deze competentie ontwikkeld en/of getoond wordt

- projectgroep; groepsopdracht; tutorgroep; pgo-groep; buitenschools leren; maatschappelijke stage; beroepsoriënterende stage; procesbeoordeling/peerassessment; simulatie; werken aan een beroepstaak; projectmatig werken

Acties, activiteiten of producten die binnen deze context van de leerling worden verwacht

- vooronderzoek doen (bijvoorbeeld behoeftenonderzoek)
- oplossen van praktijkvraagstukken
- schrijven van een plan van aanpak
- planning voor wat betreft bedrijfseconomische aspecten (bv. kosten-baten afwegen, budgetteren, tijdsplanning, taakverdeling)
- uitvoeren van beroepstaken
- ontwerpen van een product
- maken van beroepsproducten (bv. jaarrekening, fiscale aangifte, kostenplan, zorgplan, een onderzoeksrapport, een object e.d.)
- presentatie product
- runnen van een onderneming/afdeling/bureautje
- feedback geven en goede vragen stellen
- organiseren/projectmanagement

Succesfactoren die de kans op het behalen van de propedeuse vergroten

1.1 SAMENWERKEN

De leerling in zijn ontwikkeling tot student:

- is bereid tot samenwerken
- neemt initiatieven
- overlegt met teamgenoten
- durft feedback te geven
- geeft opbouwende feedback
- staat open voor feedback
- stelt vragen en vraagt door na feedback
- durft ook eigen gedrag ter discussie te stellen
- neemt verantwoordelijkheid voor groepswerkzaamheden
- luistert actief naar anderen
- overlegt gestructureerd
- verdeelt taken in overleg
- spreekt teamgenoten aan op gedrag
- komt afspraken na
- is ondersteunend naar teamgenoten
- draagt met ideeën bij aan het eindproduct
- vervult verschillende rollen
- durft eigen mening te zeggen
- onderhoudt functionele werkrelaties
- hakt knopen door
- maakt onderscheid tussen de persoon en de rol die een persoon heeft in de groep
- kan omgaan met verschillen

1.2 SYSTEMATISCH WERKEN

De leerling in zijn ontwikkeling tot student:

- formuleert een helder doel
- maakt een haalbaar plan van aanpak
- werkt stapsgewijs
- zet (basis)kennis en vaardigheden in t.b.v. de probleemoplossing
- bewaakt de planning
- houdt zich aan 'deadlines'
- maakt keuzes
- houdt overzicht
- weet 'zijn leven' te organiseren

1.3 ANALYSEREN

De leerling in zijn ontwikkeling tot student:

- ordent feiten en interpreteert deze
- definieert het probleem
- bekijkt zaken vanuit verschillende invalshoeken
- onderscheidt hoofd- en bijzaken
- trekt conclusies

1.4 EINDRESULTAAT OPLEVEREN

De leerling in zijn ontwikkeling tot student:

- vertaalt (klant)wensen naar eigenschappen van het resultaat (bv. ontwerp of product)
- maakt een realistisch ontwerp
- denkt creatief
- toetst het eindproduct aan de eisen
- levert een bruikbaar resultaat op
- stuurt op kwaliteit

1.5 OMGAAN MET PROBLEMEN

De leerling in zijn ontwikkeling tot student:

- speelt in op kansen en bedreigingen
- past eerdere/andere ervaringen toe
- neemt verantwoordelijkheid voor de oplossing van het probleem
- lost meningsverschillen op
- durft ook eigen 'problemen' te analyseren

2

Reflectie op gedrag en resultaten, bijhouden en sturen van eigen vorderingen en verdere professionalisering

Typerende leersituatie waarin deze competentie ontwikkeld en/of getoond wordt

- pop-gesprek; studieloopbaangesprek; zelfreflectie (eventueel via een vragenlijst); feedback vragen; mentorgesprek; begeleidingsgesprekken met docenten

Acties, activiteiten of producten die binnen deze context van de leerling worden verwacht

- (voortgangs)portfolio maken en bijstellen
- studieplan maken
- sterktezwakteanalyse maken
- reageren op feedback/verbeteracties
- leerstijlanalyse

Succesfactoren die de kans op het behalen van de propedeuse vergroten

2.1 ZELFINZICHT ONTWIKKELEN

De leerling in zijn ontwikkeling tot student:

- is kritisch naar zichzelf
- kent eigen grenzen
- vormt zich een beeld van eigen capaciteiten
- durft niet alleen eigen kwaliteiten te benoemen maar daar ook van uit te gaan
- formuleert realistische ambities

2.3 LEERPROCES VERANTWOORDEN

De leerling in zijn ontwikkeling tot student:

- legt reflectie vast
- bewijst eigen capaciteiten
- ordent bewijzen van het leerproces inzichtelijk
- geeft relevante informatie voor het doel (intake, pop-gesprek, toets)
- presenteert zichzelf overtuigend

2.2 EIGEN LEERPROCES STUREN

De leerling in zijn ontwikkeling tot student:

- formuleert haalbare leerdoelen
- ontwikkelt inzicht in het eigen leerproces
- plant het eigen leerproces
- bewaakt het eigen leerproces
- draagt verantwoordelijkheid voor het behalen van de eigen leerdoelen
- reflecteert op het eigen leerproces
- formuleert verbetervoorstellen en voert deze uit

3

Informatie zoeken, selecteren en voorbereiden voor gebruik

Typerende leersituatie waarin deze competentie ontwikkeld en/of getoond wordt

- responsiecollege; hoorcollege; cursussen; presentatie/gastles; literatuurstudie; internet (surfen/forum); informatieavonden/open dagen bezoeken; werkveldoriëntatie; projecten

Acties, activiteiten of producten die binnen deze context van de leerling worden verwacht

- voorbereiden
- vragen stellen (kritisch/verhelderend)
- analyseren en samenvatten
- zoeken en selecteren op relevantie
- verslag maken
- presentatie geven
- (onder)zoekmethode kiezen
- onderzoeken
- experimenteren

8

Succesfactoren die de kans op het behalen van de propedeuse vergroten

3.1 INFORMATIE VERZAMELEN

De leerling in zijn ontwikkeling tot student:

- gebruikt effectief verschillende informatiebronnen (moderne en klassieke media, personen) en methoden (studie, onderzoek, stage, interview enz)
- weet waar en hoe te zoeken voor bepaalde informatie
- selecteert relevante informatie tijdens gesprekken/hoorcolleges/vergaderingen/discussies e.d.
- maakt overzichtelijke aantekeningen/notulen
- stelt relevante vragen

3.2 INFORMATIE VERWERKEN

De leerling in zijn ontwikkeling tot student:

- beschikt over relevante basiskennis
- weet welke informatie / kennis (nog) ontbreekt
- selecteert belangrijke informatie
- ordent informatie en vat deze kort samen
- interpreteert informatie en legt de belangrijkste verbanden
- beoordeelt informatie op juistheid
- trekt gefundeerde conclusies

3.3 INFORMATIE UITWISSELEN

De leerling in zijn ontwikkeling tot student:

- neemt alleen relevante informatie op in verslaglegging
- presenteert gefragmenteerde informatie in eigen woorden
- voert een inhoudelijke discussie
- presenteert en beargumenteert eigen werk en ideeën door middel van verschillende methoden (mondeling, schriftelijk, audio/visueel enz)
- onderbouwt keuzes met argumenten
- legt anderen iets uit, instrueert

4

Vaardigheid, gedrag en toepassing van kennis trainen ten behoeve van routine opbouwen en automatiseren

Typerende leersituaties waarin competenties ontwikkeld of getoond worden

- deeltaakoefening; workshop; training; zelfstudie; practica; praktijk simulatie; stage; training door gastdocenten uit de praktijk

Acties, activiteiten of producten die binnen deze context van de leerling worden verwacht

- oefenen, handelingen automatiseren
- hanteren van gereedschap, instrumenten, apparatuur, programmatuur of protocollen
- kennis integreren en toepassen
- fysieke vaardigheid opbouwen

Succesfactoren die de kans op het behalen van de propedeuse vergroten

4.1 VAKINHOUDELIJKE KENNIS EN VAARDIGHEDEN ONTWIKKELEN

De leerling in zijn ontwikkeling tot student:

- is bereid inspanning te leveren
- voert relevante taken uit
- past vakspecifieke methoden toe
- beschikt over noodzakelijke basisvaardigheden en basiskennis

4.2 KWALITEITSEBESEF ONTWIKKELEN

De leerling in zijn ontwikkeling tot student:

- is bereid om eigen routine te toetsen aan een standaard

5 Beroepshouding ontwikkelen en vormgeven aan maatschappelijke verantwoordelijkheid in de pluriforme samenleving op nationaal en internationaal niveau

Typende leersituatie waarin deze competentie ontwikkeld en/of getoond wordt

- beroepsoriëntatie; maatschappelijk stage; (snuffel)stage; zitting in leerlingenraad; vrijwilligerswerk; 'leidinggeven' (in sportclub/scouting/jeugdwerk enz); internationale contacten; multiculturele activiteiten (aspect van onderzoek/ onderdeel van klassikale activiteiten); studentmentoraat

Acties, activiteiten of producten die binnen deze context van de leerling worden verwacht

- interview met beroepsbeoefenaar
- informeren naar intake-eisen
- assessment vervolgopleiding
- invulling portfolio (showcase)
- representatief gedrag oefenen (omgangsvormen/ taal, vreemde taal)
- juniormentor taak
- op toekomstig beroep oriënteren

Succesfactoren die de kans op het behalen van de propedeuse vergroten

5.1 ORIËNTEREN OP HET BEROEPENVELD

De leerling in zijn ontwikkeling tot student:

- verzamelt informatie over verschillende beroepenvelden
- verzamelt informatie over opleidingen
- beschrijft de daar benodigde competenties en normatief-culturele aspecten op grond van contacten met het beroepenveld
- vormt zich een beeld van de praktijk van het vakgebied
- toont interesse in de praktijk van het vakgebied

5.2 LEIDING NEMEN*

De leerling in zijn ontwikkeling tot student:

- draagt verantwoordelijkheid
- geeft sturing aan (een groep) mensen
- organiseert werk en proces
- onderkent mogelijke verschillende gezichtspunten en belangen

*(projectleider, voorzitter, gespreksleider, (groeps) vertegenwoordiger enz.)

5.3 REFLECTIE OP RESULTATEN MEDESTUDENTEN

De leerling in zijn ontwikkeling tot student:

- durft te kiezen/leert kiezen

5.5 OPEREREN IN INTERNATIONAAL EN MULTICULTUREEL VERBAND

De leerling in zijn ontwikkeling tot student:

- toont zich bewust van eigen waarden en normen
- toont respect en begrip voor andermans waarden en normen
- staat open voor verandering
- investeert in eigen culturele bagage

5.4 PROFESSIONEEL GEDRAG

De leerling in zijn ontwikkeling tot student:

- weet om te gaan met stress
- stelt zichzelf uitdagingen
- schat risico's in
- houdt rekening met omgevingsfactoren (milieu, kosten)
- houdt rekening met effecten voor anderen
- speelt in op veranderende omstandigheden
- onderhoudt werkrelaties met een klant/cliënt/opdrachtgever
- toont ondernemerschap
- werkt zelfstandig

Activiteiten Havisten Competent

Jaarlijks congres voor en door de HaCo-scholen. Dit congres is de ontmoetingsplek voor schoolleiders en docenten om ervaringen uit te wisselen en te leren van elkaar.

Website www.havistencompetent.nl, een goed gevulde database met praktijkvoorbeelden en webquests. Dit zijn praktische opdrachten die docenten kunnen gebruiken om de leerlingen beter voor te bereiden op het hbo.

Visitatie. HaCo-scholen gaan bij elkaar op bezoek. Aan de hand van vaste criteria geven ze elkaar als critical friends impulsen voor verdere ontwikkeling.

Samenwerking. HaCo werkt nauw samen met: Hbo-instellingen, HBO-raad en het Landelijk Informatie- en expertiseCentrum Aansluiting hbo (Lica).

Havoplatform en Havo-P. Havoplatform en Platform Havo-P zijn onafhankelijke organisaties met doelstellingen die naadloos aansluiten bij die van HaCo. De organisaties versterken elkaar vanuit hun eigen expertise en trekken waar mogelijk gezamenlijk op.

LOB. Goede loopbaanoriëntatie en –begeleiding (LOB) is een succesfactor om de havist een goede start te laten maken in het hbo. Dat begint met een doordachte keus van een vervolgopleiding. HaCo-scholen participeren in een aantal regionale pilots. HaCo werkt nauw samen met het LOB-project van de VO-raad.

Kracht van HaCo

De kracht van HaCo is de focus op het primaire proces, het onderwijs voor de havo leerlingen met toegewijde en goed toegeruste docenten. HaCo is een netwerk van en voor scholen en heeft nauwelijks overheadkosten.

Meer informatie en deelname

HaCo streeft naar landelijke dekking en staat open voor nieuwe leden. De jaarlijkse contributie bedraagt 2.000 euro. Heeft u interesse om deel te nemen aan het netwerk van HaCo-scholen? Neem dan contact op met het secretariaat van Havisten Competent:
info@havistencompetent.nl